

บันทึกแนวทางการปฏิบัติที่ดี

ชื่อผลงาน ทักษะการออกแบบสื่อสร้างสรรค์สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์

- 1.เจ้าของผลงาน คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์
- 2.สังกัด คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
- 3.ชุมชนนักปฏิบัติ ด้านการผลิตบัณฑิต
 ด้านการวิจัย
 ด้านการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน

4.ประเด็นความรู้ (สรุปลักษณะผลงานที่ประสบความสำเร็จ)

รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ มีหลายรูปแบบ ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและมีการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรค Covid 19 คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ได้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหลายรูปแบบ โดยผ่าน โปรแกรม Microsoft Team, Zoom, OBS, Facebook Live สด เป็นต้น จากการสอนออนไลน์มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มอาจารย์พื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพ ศิลปะและการออกแบบ ภายใต้ประเด็น “ทักษะการออกแบบสื่อสร้างสรรค์สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์” เพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และบรรลุวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน คณะกรรมการจัดการความรู้ได้ถอดบทเรียนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์จะประสบความสำเร็จ ผู้สอนต้องมีการติดตามองค์ประกอบดังนี้

1. **ศาสตร์การสอน** ความรู้ความชำนาญในเนื้อหาที่สอน จะต้องวางแผนการสอน การออกแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (Instructional Design) ออกแบบประมวลรายวิชาออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและชัดเจน โดยชี้แจง กิจกรรมในรายวิชา ความรับผิดชอบและหน้าที่คาดหวังของผู้เรียน เกณฑ์การประเมินผล จัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เรียนทราบในการสอนทุกครั้ง
2. **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์** การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ และ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอน การมอบหมายงานการเรียน กำหนดการส่งงานอย่างชัดเจน เลือกใช้แหล่งการเรียนรู้ ตัวอย่าง เครื่องมือ และกลยุทธ์ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ และประสบการณ์ สร้างแรงจูงใจในการเรียนออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน
3. **การแนะนำและการช่วยเหลือผู้เรียน** ให้คำแนะนำการเรียนแต่ละหัวข้อการอภิปรายอย่างชัดเจน

5.ความเป็นมา (ปัญหา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย)

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน นอกจากนี้ความหมายอีกในหนึ่งยังหมายถึง การเรียนทางไกล , การเรียนผ่านเว็บไซต์ อีกด้วย การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) จะเป็นเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้นวัตกรรมใหม่ บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิต การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาของเรียน ประกอบด้วย ข้อความ , รูปภาพ , เสียง , VDO และMultimedia อื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน , ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ออนไลน์ จึงเป็นเหมาะสำหรับทุกคน ,เรียนได้ทุกเวลา

การเรียนการสอนแบบออนไลน์มีความจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะทางการสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต4 รวมทั้งในสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019-COVID-19) โดยองค์การอนามัยโลกได้ประกาศ เป็นภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุข ทำให้สถาบันการศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติ หนึ่งในมาตรการเพื่อการควบคุมการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ภายใต้สถานการณ์ภาวะฉุกเฉิน ด้านสาธารณสุขนั้น ได้แก่ วิธีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เป็นการเว้นระยะห่างในการ ทำกิจกรรมต่างๆ ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดกระแสของการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการทำงานและการศึกษา จำนวนมาก โดยในส่วนของ การศึกษามีการปรับเป็นรูปแบบการสอนออนไลน์ เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำประสบการณ์ของคณะอาจารย์ซึ่งเป็นผู้สอนใน สถาบันการศึกษา ที่ได้ปรับ บทบาทการสอนตามผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 เข้าสู่ระบบการสอน ห้องเรียนออนไลน์ในประเด็นองค์ประกอบ รูปแบบ และการประยุกต์ใช้ การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สอน และพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป

กลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการ

อาจารย์และเจ้าหน้าที่คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย
อาจารย์ประจำหลักสูตรสถาปัตยกรรม
อาจารย์ประจำหลักสูตรสถาปัตยกรรมภายใน
อาจารย์ประจำหลักสูตรทัศนศิลป์

อาจารย์ประจำหลักสูตรออกแบบสื่อสาร
อาจารย์ประจำหลักสูตรออกแบบอุตสาหกรรม
อาจารย์ประจำหลักสูตรสิ่งทอและเครื่องประดับ
อาจารย์ประจำหลักสูตรเซรามิก
อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีการพิมพ์และบรรจุภัณฑ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปะและการออกแบบสร้างสรรค์
เจ้าหน้าที่งานด้านวิชาการ

6.แนวทางการปฏิบัติที่ดี (วิธีการ กระบวนการ เครื่องมือการจัดการความรู้ที่ใช้)

รูปแบบการสอนออนไลน์ที่อาจารย์ในหลักสูตรใช้ในการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่คณะและหลักสูตรเป็นรูปแบบที่การผสมผสานหลายรูปแบบ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาและหัวข้อเรื่องในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งระบบที่ทางหลักสูตรเลือกใช้มากที่สุด ได้แก่ Zoom meeting, Facebook โดยการสตรีมมิ่งผ่าน OBS studio streaming, Google classroom, โปรแกรม Loom, โปรแกรม Quizz เพราะเป็นช่องทางที่เข้าถึงง่าย สามารถแชร์ไฟล์งาน ไฟล์เอกสารประกอบการสอน แชนด์คลิปรีดิโอในการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ให้ทุกคนดาวน์โหลดได้ พร้อมมีรวบรวมไฟล์งานที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระเบียบ มีระบบการแจ้งเตือนก่อนหมดเวลาส่งงานอย่างชัดเจน ต่อมามีการใช้ Microsoft team เพิ่มขึ้นเนื่องจากระบบมีความเสถียร และเป็นรูปแบบที่มหาวิทยาลัยจัดซื้อ มีการอบรมให้อาจารย์ทุกคนได้มีทักษะการใช้โปรแกรม และใช้ Google classroom, Google Meet ในการสอนนักศึกษามากขึ้นเนื่องจากเป็นระบบที่ใช้ได้ง่าย ระบบที่อาจารย์ใช้น้อยลง คือโปรแกรม Zoom เนื่องจากมีการจำกัดเวลา และระบบไม่เสถียร ส่วนโปรแกรม Loom น้อยลง เพราะการเรียนการสอนที่ใช้ระบบนี้ เป็นการสื่อสารทางเดียว ไม่เป็น Face to Face ไม่สามารถกำกับและติดตามผู้เรียนในการเข้าเรียนได้อย่างแท้จริง

• การวางแผนการเตรียมการสอนออนไลน์ การออกแบบวิธีการสอนและกลยุทธ์การสอน

อาจารย์ในคณะฯได้มีการเตรียมการสอนออนไลน์ทันทีที่เกิดภาวะการระบาด ได้ให้นักศึกษากลับบ้านทุกคน และดำเนินการประชุมอาจารย์เป็นการด่วนเพื่อออกแบบการสอน กลยุทธ์การสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะเตรียม

- อาจารย์เตรียมความรู้เกี่ยวกับรูปแบบออนไลน์ที่จะใช้สอน วิธีการใช้ เลือกให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองในการใช้ IT
- เตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการเรียนแบบออนไลน์โดยแจ้งข้อมูลให้นักศึกษาได้ทราบ นัดหมายเวลากับนักศึกษา ในกลุ่ม Line, Facebook กลุ่มปิด , กิจกรรมในช่วงโมฆะการเรียนการสอนนั้นและการประเมินผล

- เตรียมเนื้อหาการสอนในรูปแบบ PowerPoint, pdf, วีดีโอ
- เตรียมแบบฝึกหัดภายหลังการเรียน
- เตรียมข้อสอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในรายวิชา ที่เป็นลักษณะการนำไปใช้ และสามารถใช้สอบในรูปแบบข้อสอบออนไลน์ Google form

ขณะสอน

- เริ่มสอนตามเวลา ให้นักศึกษารายงานตัว บอกรหัสเพื่อเป็นการเช็คชื่อ
- สอนตามเวลา ไม่ยาวมากเป็นการลื่นเปลี่ยนอินเตอร์เน็ตนักศึกษา
- ติดตามการสอนออนไลน์โดยใช้ช่องทางการสื่อสารอื่นช่วยโดยเลือกช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น Line chat เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรึกษาผู้สอนได้ตลอดเวลา
- ใช้การตั้งคำถามแทนการบรรยายอาจมีเกมส์ หรือ วิดีโอ แทรกเพื่อส่งเสริมการทำความเข้าใจ
- สอนผ่านโปรแกรม Facebook live (นำเสนอผ่านโปรแกรม OBS+ScreenStream) เป็นการสอนแบบ real time และนำเสนอขึ้นหน้าจอเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีการ Reflection ต่อกันตลอดเวลา เป็นการเรียนผ่านออนไลน์แบบ Active learning ผู้สอนจะมีการกระตุ้นพูดคุยถามตอบขณะสอนตลอดเวลา มีเพลงให้กำลังใจ
- ขณะสอนจะทำการบันทึกไฟล์การสอนเผื่อนักศึกษาต้องการทบทวนซ้ำ
- ขณะสอนจะมีการซักถาม หรือตั้งข้อคำถามชวนตอบ และมีการให้คะแนน
- ให้รางวัลชมเชยทุกครั้งที่นักศึกษามีวินัยในการเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียน

ระยะประเมินผล

- สอบในรูปแบบข้อสอบออนไลน์ Google form
- แ่่งเวลาในการสอบวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ระบบที่ใช้ในการสอบ การเตรียมความพร้อมอินเทอร์เน็ต
- การทำข้อสอบเพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนตลอดการสอน
- มีระบบการทดสอบ Online ให้นักศึกษาทบทวนอยู่เสมอ
- การประเมินผลการเรียนในลักษณะการมอบหมายงานล่วงหน้าและจากการทดสอบย่อยในระบบการสอบออนไลน์
- ติดตามการสอนออนไลน์โดยใช้ช่องทางการสื่อสารอื่นช่วยโดยเลือกช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น Line chat เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรึกษาผู้สอนได้ตลอดเวลา ทั้งก่อนชั่วโมงเรียน ขณะเรียนแบบสอนสดและหลังชั่วโมงเรียน

7.ผลสัมฤทธิ์ (ผลสัมฤทธิ์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ เชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ รางวัลที่ได้รับ การเป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ฯลฯ)

ผู้สอนสามารถนำเสนอสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจำนวนผู้เข้าชมและมีตัวชี้วัดในการชมที่เชื่อถือได้ สามารถเป็นแบบอย่างในการผลิตสื่อหรือการบูรณาการให้กับหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างสรรค์สื่อออนไลน์ในลักษณะอื่นๆ

- นักศึกษาสามารถใช้งานโปรแกรมได้ โดยมีการสอบถามเพิ่มเติมเล็กน้อยในเรื่องที่นอกเหนือจากคลิปวิดีโอ

- นักศึกษาสามารถกลับมาดูย้อนหลังได้ เมื่อไม่สามารถเข้าเรียนได้ตามเวลา

- ไม่มีข้อร้องเรียนเรื่องระดับคะแนน เนื่องจากนักศึกษาสามารถติดตามการส่งงาน และสอบถามข้อสงสัยที่มีต่อระดับคะแนนได้

- ข้อสอบออนไลน์ ทำให้สามารถสรุปคะแนนได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้การทำระดับคะแนนได้ไวขึ้น

8.ปัจจัยความสำเร็จ (สรุปเป็นข้อๆ)

1.การใช้สื่อสามารถช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์บางอย่างได้

2.การปรับเปลี่ยนแนวทางในการเรียนการสอน ช่วยให้ส่งเสริมผลการเรียนรู้ในด้านใหม่ๆ

3.การเปิดเผยระดับคะแนนเป็นการช่วยตรวจสอบความถูกต้องของระดับคะแนนได้อีกทางหนึ่ง

4.เนื้อหาที่สอนผ่านสื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่าย ไม่น่าเบื่อ

5.มีตัวชี้วัดการเข้าชมที่ชัดเจน

6.ลดต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายในการผลิตผ่าน youtube ที่เป็นสื่อออนไลน์มาตรฐานสากล

7.ผู้ผลิตสื่อสามารถสร้างรายได้จากการผลิตสื่อผ่าน youtube ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถเข้ามาสนับสนุนให้ผู้ผลิตได้สร้างรายได้และสามารถนำมาพัฒนาการสร้างสรรค์สื่อของตนเองต่อไป

9.ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาต่อไป

1.ต้องใช้เวลา และทำสื่อการสอนแต่ละส่วนเพิ่มขึ้นกว่าเดิม

2.นักศึกษาเริ่มไม่เห็นความสำคัญของการเข้าเรียนตามเวลา

3.การส่งงานออนไลน์ด้วย Google Classroom ไม่สามารถปิดการส่งงานได้

4.ข้อสอบออนไลน์ยังไม่สามารถกันการโกงข้อสอบได้

5.การเปิดเผยคะแนนทำให้นักศึกษาบางคน เมื่อพอใจกับระดับคะแนนแล้ว ไม่คิดจะส่งงานให้ครบ

ภาพประกอบการดำเนินโครงการ